

Разговор са Његовим Преосвештенством
Епископом осјечкопољским и барањским Г. Лукијаном

Од искушења времена опстајемо захваљујући милости Божијој

Разговарала Снежана Крујниковић

Владика Лукијан
(фото: www.eparhija-osjecskepoljskabaranjska.hr)

Историја нас учи да је живот православних Срба северно и западно од река Саве и Дунава увек био пун изазова, искушења, страдања, али наш народ је увек васкрсавао и опстајао захваљујући, пре свега, милости Божијој, али и својој мудрости, вери, непоколебљивости, знању и другим врлинама које красе велике народе.

Српска Православна Епархија осјечкопољска и барањска једна је од пет епархија СПЦ на подручју Републике Хрватске. Од 1991. године, када је одлуком Светог Архијерејског Сабора поново успостављена, на њеном челу налази се Епископ осјечкопољски и барањски Његово Преосвештенство Господин Г. Лукијан (Владулов), до тада настојатељ манастира Бођани.

„Осјечко поље“ је назив с почетка 18. века, за подручје које је обухватало сав крај око града Осијека, тачније међуречја доњег тока Драве, Дунава и практично целог тока реке Вуке. Што се тиче историјског контекста у коме је ова епархија настала, прво треба навести Сабор у манастиру Крушедолу 1710. године, на коме је Епископ Софроније изабран за врховног Митрополита Срба под аустроугарском власти, а подручје „Осјечког поља“ дато је на старање новоизабраном Епископу Никанору (Мелентијевићу), као „Епископу мохачком, сигетском и осјечкопољском“. Затим је, године 1721, за Епископа

осјечкопољског изабран Максим (Гавриловић), настојатељ манастира Бешенова. Овај Епископ купио је у осјечкој Доњој вароши велелепну кућу која је била епископска резиденција. Као самостална епархија остала је до 1733. године, када је укинута. Њен угарски део придружен је Будимској епархији, а славонски део Сремској архидијецези. Међутим, већ Патријарх Арсеније Четврти (Јовановић) предао је Епархију осјечкопољску на духовно старање, 1746. године, своме Епископу Јовану (Георгијевићу). Резиденција Епископа Јована била је у Осијеку. Убрзо, после избора новог Митрополита 1748. године, Архијерејски Синод поново је придружио Осјечкопољску епархију Славонско-пакрачкој. Од 1758. године Епархија осјечкопољска дефинитивно је дошла у састав Сремске дијецезе, у чијем саставу је остала до 1991. године.

Како је Свети Архијерејски Сабор СПЦ 1991. године обновљеној Осјечкопољској епархији придружио целу Барању, она данас

покрива географско подручје источне Славоније, западног Срема и Барање.

О крсту српског народа, о опстанку, вери и суживоту на територији ове епархије, за новине Српске Патријаршије *Православље*, разговарали смо са Преосвешћеним Владиком Лукијаном.

Од оснивања Епархије осјечкопољске и барањске Ви сте на њеном челу као Архијереј. Тачније од 1991. године. Биле су то тешке године за српски живаљ, страдални тренуци за православни народ који је на том подручју живео вековима. Како су живљене и преживљене те године?

– Историјско битисање српског православног народа на простору који данас покрива Епархија осјечкопољска и барањска вишевековно је. Православни Срби су се населили на поменуте просторе још пре Велике сеобе. Бројна су сведочанства кроз писане трагове и многобројне тапије која сведоче

Када се рат мало притајио, кренули смо у обилазак црквених општина и парохија. Храмови су били опљачкани, оскрнављени, а они најлепши и најбогатији до темеља разрушени. Те ране још увек крваре и нису још у потпуности зацељене.

у прилог томе. Историја нас учи да је живот православних Срба северно и западно од река Саве и Дунава увек био пун изазова, искушења, страдања, али наш народ је увек васкрсавао и опстајао захваљујући, пре свега, милости Божијој, али и својој мудрости, вери, непоколебљивости, знању и другим врлинама које красе велике народе. Наш избор за Епископа богоспасаване, васпостављене Епархије осјечкопољске и барањске догодио се 23. маја 1991. г., када се на овим просторима већ називао рат. Када смо устоличени, у Саборном храму Св. великомученика Димитрија у Даљу, 18. августа исте године, и настанили се у Патријаршијском двору – летњиковцу, затекли смо „мерзост и запустјеније“, нигде и ништа. Двор је био празан, запуштен. Нисмо имали секретара, па ни возило, те је наше кретање по епархији било веома отежано и ограничено. Затекли смо мали број свештеника, јер су неки већ пребегли у Србију. Када се рат мало притајио, кренули смо у обилазак црквених општина и парохија. Храмови су били опљачкани, оскрнављени, а они најлепши и најбогатији до темеља разрушени. Те ране још увек крваре и нису још у потпуности зацељене.

Колико је пре распада СФРЈ и последњих ратних разарања било православних верника на територији Ваше епархије, а колико их је преостало данас?

– На ово питање тешко је у потпуности тачно одговорити. Пре распада Југославије много већи број Срба живео је на просторима наше епархије, по неким проценама више од 100.000, али многи од њих нису се изјашњавали као припадници Православне Цркве, уосталом као и у остатку тадашње државе. Како било, чињенице говоре

Преосвешћени Еп. Лукијан испред вуковарског Саборног храма Светог Николаја 1992. године

Саборна црква Светог Оца Николаја у Вуковару данас (фото: Википедија)

да се велики број православних Срба иселио са простора источне Хрватске после реинтеграције тог подручја у уставно-правни поредак данашње државе. Чак и данас када је, наизглед, лакше утврдити тачан број православних верника на овом простору, иако имамо и званичне податке са одржана два послератна пописа становништва, 2001. и 2011. године, тај број је и даље предмет спорења. Наиме, често се званични резултати пописа становништва у Републици Хрватској које имамо на увид, а које можемо сазнати из релевантних државних тела, не подударају са подацима које добијамо од наших свештеника, из наших парохија. Разлози оваквој диспропорцији у бројкама су вишеструки. Многи наши епархиоти су везани за свој завичај из имовинских разлога, други, пак, после уласка Хрватске у ЕУ 2013. г., траже и виде своју шансу за бољим животом у некој од земаља ЕУ, тамо остају и тек повремено долазе својим кућама. Са разочарењем морамо нагласити и

то да још увек немали број наших сународника и верника и после 20 година од завршетка рата на овим просторима, осећају нелагоду, одређени притисак, па чак и страх да се слободно изјасне о својој верској и националној припадности. То је, заиста, несхватљиво и неприхватљиво, с обзиром на то у којем веку и на којим просторима живимо. Коначно, по нашим подацима, негде око 28.000 људи се изјашњавају као припадници СПЦ, али, нажалост, тај број је из дана у дан све мањи.

Преосвешћени, да ли се може говорити о повратницима, да ли их има и како тече тај процес?

– Што се тиче повратника, ситуација у нашој епархији је нешто другачија него у осталим деловима Хрватске. Након завршетка грађанског рата у Југославији, на простору источне Хрватске дошло је до потписивања Ердутског споразума којим је окончан сукоб на поменутом подручју. Многи Срби су тада одлучили да напусте сво-

ја огњишта. Углавном су се људи преселили у нашу матичну државу Србију, највише у Војводину. Разлози тако великог одлива православног становништва су углавном јасни и добро познати. Тешко је за очекивати да ће се ти људи вратити на ове просторе као повратници. Многи су се већ снашли и скућили, пронашли посао, деца су им тамо рођена... Данас, када је Европу па и добар део света погодила економска криза, која није заобишла ни нас овде, наставља се, најалост, иселавање Срба из Хрватске, поготово младих, који одлазе у потрази за бољим животом. Но, с друге стране, верујемо да ће многи и остати, чекајући нека боља и срећнија времена за све нас који живимо на овим просторима па и шире. После сваке кише и таме, сунце гране и обасја и загреје земљу и људе.

У ужасима ратних разарања страдали су људи, али и светиње. Обновљају ли се богослужбене православне светиње, има ли нових, каква је ситуација по том питању?

– Иако све претходно речено, наизглед, не буди претерани оптимизам и наду, иако смо често као народ имали својих успона и падова, ипак, као што смо већ рекли, ми смо народ који зна да савладава разна искушења, да се бори и избори са њима. Епархија осјечкопољска и барањска је, чак и у време ратних сукоба, била, али то и данас јесте, једно велико градилиште. Но, пре него што конкретно одговоримо на Ваше питање, рекли бисмо неколико речи о нечему још важнијем, а када је у питању обнављање или, можемо рећи, препород наше Свете Цркве на овим просторима. На првом месту, ми смо васпоставили живу, евхаристијску Цркву! Многе наше парохије, па и оне најудаљеније и најсиромашније, добиле су духовне пастире, образоване и младе свештенослужитеље који су, уз помоћ и подршку старије и искусније браће свештеника, неуморно и са пуно духовног елана кре-

Свакако да је српској заједници у Хрватској додатно отежавајући, једнострано наметнути, осећај кривице и одговорности за сва страдања и једнога и другог народа на просторима на којима данас живимо. Проблеми се јављају у мешовитим срединама, поготово где су страдања била израженија.

нули у окупљање народа Божијег, уплашеног и расутог, око Цркве Христове, храбрећи их, проповедајући и сведочећи им да ће се „у име Његово уздати народи“ (Мт. 12, 21). Неуморно смо подстицали наше свештенике да се, заједно са својим народом, храбро носе са свим недаћама на које ће наилазити, да не посустану. У основним и средњим школама широм поверене нам епархије веома успешно се изводи верска настава као веома важна мисијска и јеванђелска делатност наше Цркве и као таква она има веома велики значај за очување, како верског, тако и националног идентитета Срба у Републици Хрватској. Школујемо, у исто време, велики број богословске омладине. Двојица ће од њих, верујемо, већ ове године, понети висока академска звања у рангу доктора теолошких наука. То је за нас, за овако територијално и бројчано малу епархију, веома значајно и поносимо се тиме. Нека Господ благослови трудове наше. Веома успешно је организована душебрижничка служба кроз коју је омогућено да свештеник из наше Цркве може да посети болне у болницама, сужње у тамницама, старе и немоћне у старачким домовима. Никога нисмо и нећемо заборавити. Следећући Христове речи: „Кад учинисте једноме од ове моје најмање браће, мени учинисте“ (Мт. 25, 40). „Ако и мајка заборави пород свој, ја те нећу заборавити“, говори Господ. Када је у питању обнова светих храмова и других пратећих објеката рећи ћемо следеће – нема готово нити једне црквене јединице у епархији у којој није нешто урађено. Многи свети храмови, парохијски домови и црквене сале су генерално обновљени, а у неколико

Са освећења новоподигнуте Цркве Рођења Пресвете Богородице у Бијелој Лози (фото: www.eparhija-osjeckopoljskabaranjska.hr)

парохија саграђени су потпуно нови свети храмови и парохијски домови. У неким местима никада у историји није забележено да је постојала православна црква. Данас та места красе велелепни православни храмови, рецимо у Борову насељу, Силашу, Бијелој Лози, Каранцу. Патријаршијски двор у Даљу, наша привремена резиденција, генерално је обновљен и опремљен. Враћен му је првобитни сјај и слава, те данас представља, као уосталом и кроз своју дугу историју, важну тапију и белег свести вековног присуства православних Срба на овим просторима. Манастир Успења Пресвете Богородице у Даљској планини, такође је велико градилиште. Манастирски храм генерално је обновљен, захваљујући свесрдној помоћи Владе Републике Србије. Подигнут је и нови манастирски конак, а генерално је обновљен и чардак

Дијалог између Православне и Римокатоличке Цркве треба да постоји, на свим нивоима, да се кроз тај дијалог и међусобно уважавање, уз Божију помоћ, допринесе да сви људи који живе на просторима Републике Хрватске не угрожавају једни друге, да живе слободно и без страха, негујући, притом, различитости идентитета као богатство наслеђа и врхунско начело слободе.

на извору лековите воде који је средином 19. века подигао Патријарх Јосиф Рајачић. Овде треба истакнути да су ова два значајна објекта, али и многи други пројекти, реализовани захваљујући финансијским средствима која СПЦ у Хрватској добија од хрватске државе, а на темељу Уговора од заједничког интереса, који су склопиле 2002. године Влада Републике Хрватске и представници СПЦ у Хрватској. Такође, многе парохијске храмове, сведоке и светионике наше вере, обнављамо и враћамо им стари сјај и лепоту. Даљ, Вуковар, Осиек, Винковци, Бели Манастир, Дарда, Кнежеви Виногради, Бршадин, Трпиња, Чепински Мартинци, Будимци, Сотин, Бобота, Бијело Брдо, Сремске Лазе, Болман, Јагодњак, Габош, Острово, Маркушица – парохије су у којима су храмови генерално обновљени или се тренутно на њима изводе радови, а неки су и потпуно нови саграђени. У Борову, Боботи, Борову насељу, Винковцима, Вуковару, Габошу, Сремским Лазама, Будимцима, Поповцу, Негославцима, Вери, Бијелом Брду, Мирковцима, Сремским Чаковцима подигнути су нови парохијски домови са пратећим просторијама – салама и канцеларијама. Неки свештенички домови започети су пре нашег доласка за Епископа, а завршени су у наше време. Све ово не би било могуће урадити без помоћи наше матичне државе Србије, финансијске дотације од хрватске државе загарантоване поменутим Уговором, као и сваком и најмањом лептом коју прилаже наш благочестиви народ, ма где год се налазио. Предстоји нам још неколико значајних пројеката, као што су генерална обнова светога храма

у Борову, изградња новог парохијског центра у Белом Манастиру, обнова минираног и порушеног храма у Чепину.

Како живи данас Србин православне вероисповести у Вашој епархији? По Вама, који су највећи проблеми са којима се суочавају СПЦ и православни верници у Хрватској?

– Није лако данас готово нигде. Поменули смо проблеме које тиште младе људе. Не могу наћи запослења иако многи завршавају високе школе, стичу академска образовања. То умногоме утиче на опште расположење код свих, не само код Срба. Када је у питању црквена имовина, можемо да кажемо да нисмо у потпуности задовољни са динамиком враћања одузете нам имовине, све то тече споро и отежано. Верујемо да ће се и ту стање поправити и да ћемо, коначно, поново постати власници онога што је наше и што нам је неправедно одузето. Свакако да је српској заједници у Хрватској додатно отежавајући, једнострано наметнути, осећај кривице и одговорности за сва страдања и једнога и другог народа на просторима на којима данас живимо. Проблеми се јављају у мешовитим срединама, поготово где су страдања била израженија. Надамо се, дубоко верујемо, можемо рећи и све чинимо, колико је до нас, да се ти и такви проблеми и непријатности којима смо неретко изложени, што пре превазиђу, да окренемо нови лист у нашим међусобним односима, да покажемо свету, али превасходно сами себи, да смо хришћани, народ Божији, који умемо да се кажемо и да праштамо. „Никтоже без грјеха токмо једин Бог!“

Фото: www.eparhija-osjeckopoljskabaranjska.hr

На крају, Преосвећени Владико кажите нам каква су Ваша искуства у вези са сарадњом Римокатоличке и Српске Православне Цркве у Хрватској?

– Сарадњу наше две Цркве назвао бих коректном. Она се креће од уобичајене куртоазне, али искрене и братске кореспонденције поводом великих празника, значајних јубилеја или догађаја, па до спонтаних сусрета или одазивања на позиве једних према другима. Бројни сусрети и корисни разговори су иза нас, верујем и пред нама. Сви смо позвани да служимо Христу, али и једни другима, да у другој пронађемо Христа. Тако ћемо се показати свету као истински хришћани и достојни најсветијег имена којим се зовемо – именом Христовим. Сигурно је једно, а то је да дијалог између Православне и Римокатоличке Цркве треба да постоји, на свим нивоима, да се кроз тај дијалог и међусобно уважавање, уз Божију помоћ, допринесе да сви људи који живе на просторима Републике Хрватске не угрожавају једни друге, да живе слободно и без страха, негујући, притом, различитости идентитета као богатство наслеђа и врхунско начело слободе.

Епископ осјечкопољски и барањски
† Лукијан

У Даљу, у Недељу њачишту,
леђа Господње 2015.